

DEN NORSKE KIRKE

Stavanger biskop

Kirkelige fellesråd
Menighetsrådene
Prostene

Dato: 15.04.05

Vår ref.: 04/35-16 GR

Deres ref.:

Saksbehandler: Gunnar Rønnestad

Prosedyre for behandling av godkjenningssaker knyttet til kirkebyggene

Stavanger biskop vil med dette orientere om hvordan søknader etter kirkeloven §§ 18 og 21 skal behandles.

Når kirkelig fellesråd omtales i det følgende, omfatter dette også menighetsråd i kommuner med ett sokn

Aktuelle bestemmelser i det kirkelige regelverk

Kirkeloven § 18 første og fjerde ledd, annet punktum, lyder:

Forvaltningen av kirkene hører under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet.

Anskaffelse og avhendelse av kirkens inventar og utstyr skal godkjennes av biskopen.

Kirkeloven § 21 fjerde ledd første punktum lyder:

Oppføring, ombygging, utvidelse og nedleggelse av kirke skal godkjennes av departementet.

I delegasjonsvedtak av 15.04.00 har departementet overført myndigheten til å godkjenne ombygging og utvidelse av kirker til biskopene.

Myndigheten til å godkjenne oppføring og nedleggelse av kirke ligger til departementet. I disse sakene gir biskopen en begrunnet tilråding til departementet. Disse sakene vil det ikke blir gjort rede for i denne orienteringen.

Biskopens vedtak etter kirkeloven § 21 fjerde ledd kan påklages til Kirkedepartementet av kirkelig fellesråd eller andre med rettslig klageinteresse.

I Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets og Miljøverndepartementets rundskriv T-3/2000 står følgende:

Med "ombygging" menes enhver endring i kirkens faste struktur som f.eks. Nytt toalettanlegg, installasjon av sprinkleranlegg, nye vinduer, endring av galleriet for tilpassing av nytt orgel og ommøblering/flytting av fast inventar som f.eks. benker, prekestol, alterring, alter og orgel. For kirker bygget i eller før 1850 og listeførte kirker bygget etter 1850 regnes også skifting av kledning som ombygging.

Med "utvidelse" menes enhver form for tilbygg og påbygg. En rullestolrampe vil normalt anses som et tilbygg.

I Tjenesteordning for proster står det følgende i § 7 første ledd bokstav i) og n):

Prosten

- i) holder seg orientert om kirkene i prostiet og medvirker ved kirkevigsler*
- n) gir uttalelse i saker som gjelder forhold i prostiet og etter anmodning av høyere myndighet også i saker som gjelder bispedømmet eller hele Den norske kirke*

Formålet med prosedyrereglene

Stavanger biskop har ved flere anledninger erfart at saker sendes biskopen til godkjenning etter at anskaffelse, utvidelse eller ombygging er utført. Vi ser også at det inngås bindende kontrakter før prosjektene er godkjent av biskopen.

I de store prosjektene legges mange av premissene for det ferdige resultatet tidlig i prosessen. Endringer senere i prosessen medfører gjerne merkostnader for kirkelig fellesråd. Stavanger biskop ser det som uheldig at vi mottar sakene til godkjenning på et så sent tidspunkt at eventuelle endringer medfører merutgifter eller kontraktsbruddsansvar for kirkelig fellesråd.

Derfor ønsker Stavanger biskop å motta sakene til vurdering på et så tidlig tidspunkt at det foreligger en reell mulighet for at kirkelig fellesråd kan gjøre vesentlige endringer i prosjektet i samsvar med biskopens vurderinger.

Prosedyrebeskrivelsene tar også sikte på å gjøre tydeligere hvem som er parter og tar del i en godkjenningssak, samt rekkefølgen i de ulike saksbehandlingstrinnene.

Hvem fremmer søknad overfor biskopen?

Kirkeloven § 18 første ledd lyder:

Forvaltningen av kirkene hører inn under kirkelig fellesråd, med mindre annet er bestemt av departementet.

I dette ligger at kirkelig fellesråd fremmer søknader om godkjenning overfor biskopen. Kirkelig fellesråd er også ansvarlig for at det gjennomføres en forsvarlig saksbehandling og at prosjektene er tilstrekkelig finansiert.

Stavanger biskop behandler ikke søknader som er fremmet av menighetsråd, prester eller andre instanser. Kirkelig fellesråd avgjør hvordan menighetene, og eventuelt andre instanser, skal medvirke i prosessen.

Det er imidlertid viktig at menighetsrådene, som brukere av kirkebygget, gis anledning til å ta initiativ til og uttale seg om saker knyttet til kirkebygget.

Vi minner også om at det er kirkelig fellestråd i møte som fatter vedtak i saker knyttet til kirkebygget. For at kirkevergen skal kunne fremme slike søknader overfor biskopen, må rådet ha overlatt dette til kirkevergen gjennom et delegasjonsreglement eller at dette bestemmes for den konkrete saken. Søknader knyttet til større bygge- og anskaffelsesprosjekter bør alltid behandles av kirkelig fellestråd i møte.

Dersom et utvalg (for eksempel en byggekomité) skal inneha kirkelig fellestråds myndighet, må det gjøres vedtak om dette i henhold til § 8 i Regler om formene for menighetsrådets og kirkelig fellestråds virksomhet, fastsatt av Kirkemøtet 15.november 1996:

- 1. Menighetsrådet/kirkelig fellestråd kan oppnevne utvalg til forberedende behandling av saker som hører inn under rådet, til å utføre særskilte verv, til å lede grener av rådets virksomhet og til å utføre særskilt angitte oppgaver innen rådets ansvarsområde. Til slike utvalg kan det velges også andre enn rådets medlemmer. Begge kjønn skal om mulig være representert.*
- 2. Slike utvalg kan tildeles avgjørelsesmyndighet i alle saker som er lagt inn under utvalgets mandat hvor ikke annet er bestemt eller følger av lov.*

Dersom et utvalg eller kirkevergen har fått delegert kirkelig fellestråds myndighet til å fremme søknad, må det opplyses om dette i søknaden til biskopen.

I alle saker kan det være tjenlig at fellestrådet tidlig i prosessen tar kontakt med kirkekonsulenten og Riksantikvaren for å få råd og veiledning.

Prostens rolle i saker knyttet til kirkebygget

Stavanger biskop legger til grunn at prostene skal være orientert om alle saker knyttet til kirkebyggene. Kirkelig fellestråd skal derfor sende kopi av alle søknader til prostens orientering.

Dette gjør det mulig for prostens, på eget initiativ, å gi en uttalelse i saken. Det foreligger altså ikke en plikt, men en mulighet, for prostens til å uttale seg i saken. Prostens eventuelle uttalelse sendes til biskopen med kopi til fellestrådet.

Avhendelse av kirkelig inventar og utstyr

Stavanger biskop minner om at kirkelig inventar bare kan fjernes permanent fra kirkerommet dersom dette er godkjent av biskopen i medhold av kirkeloven § 18 fjerde ledd. Avhendelse innbefatter ikke bare salg og destruering av en gjenstand, men også det å flytte gjenstanden permanent ut av kirkerommet regnes som en avhendelse etter kirkeloven § 18.

En søknad om avhendelse av kirkelig inventar og utstyr må redegjøre for hva som skal skje med gjenstanden etter at den er tatt ut av kirkerommet. For eksempel må det nøye gjøres rede for hvordan kirketekstiler som tas ut av bruk, skal oppbevares. Dersom inventar og utstyr skal lagres, er det svært viktig at gjenstandene oppbevares slik at man unngår skader og forringelse.

Saksbehandlingsprosedyre ved inventaranskaffelser, samt mindre ombygginger og utvidelser av kirkebygget

Saker om anskaffelse av kirkelig inventar og utstyr etter kirkeloven § 18 og mindre ombygginger og utvidelser av kirkebygget etter § 21, behandles på samme måte.

Med anskaffelser etter kirkeloven § 18 menes det for eksempel anskaffelse av alterutstyr, lysglobe, kirketekstiler, piano og møbler.

Mindre ombygginger etter kirkeloven § 21 er for eksempel fjerning av faste benker. Eksempel på en mindre utvidelse av kirkebygget er bygging av utvendig rullestolrampe.

Følgende prosedyre gjelder for inventaranskaffelser (og avhendinger), samt mindre ombygginger og utvidelser av kirkebygget:

1. Søknad fremmes av kirkelig fellesråd, eller av kirkevergen i medhold av delegasjonsvedtak. Søknaden må sendes til biskopen så tidlig i prosessen at det foreligger en reell mulighet for at biskopens vurderinger kan tas til følge.

Bilder, fargetegninger og andre tegninger større enn A-3 format, må vedlegges søknaden i 3 eksemplarer.

Kirkelig fellesråd/kirkevergen sender kopi av søknaden til prost.

- a. Dersom det i saken ikke allerede foreligger uttalelse fra kirkekonsulenten, innhenter Stavanger biskop slik uttalelse. I saker der fellesrådet har innhentet uttalelse fra kirkekonsulenten, må det være samsvar mellom innholdet i søknaden til biskopen og det kirkekonsulenten har uttalt seg om. Alle saker, unntatt kurantsaker, skal vurderes av kirkekonsulenten.
 - b. Saker vedr. ombygginger, utvidelser og større inventaranskaffelser/avhendelser knyttet til middelalderkirker, skal godkjennes av Riksantikvaren i tillegg til biskopens godkjenning. Biskopen innhenter godkjenning fra Riksantikvaren dersom kirkelig fellesråd ikke selv har innhentet slik godkjenning.
 - c. Saker vedr. ombygginger, utvidelser og større inventaranskaffelser/avhendelser knyttet til listeførte kirker skal forelegges Riksantikvaren for vurdering. Biskopen innhenter vurdering fra Riksantikvaren dersom kirkelig fellesråd ikke selv har innhentet slik vurdering.
 - d. Biskopens orgelkonsulent / kunstnerisk utvalg / kunstnerisk konsulent vurderer enkelte av sakene før biskopen godkjenner, men etter at Riksantikvaren og kirkekonsulenten har uttalt seg.
2. Stavanger biskop tar stilling til godkjenningsspørsmålet.

Saksbehandlingsprosedyre ved større inventaranskaffelser, ombygginger og utvidelser

Med større ombygginger etter kirkeloven § 21 menes for eksempel omfattende ombygging av kirkerommet, utskifting av altertavle og innsetting av store orgler.

Eksempel på større utvidelser er oppføring av tilbygg på kirkebygget.

Inventaranskaffelser etter kirkeloven § 18 kan få et så stort omfang, at de må behandles etter denne prosedyren. Eksempler på dette kan være at alle de liturgiske møblene i kirkerommet blir skiftet ut.

Vi legger følgende saksbehandlingsprosedyre til grunn ved større inventaranskaffelser, ombygginger og utvidelser:

1. Orientering til biskopen

Ved oppstarten av prosjektet, når de første tegninger og beskrivelser foreligger (skisseprosjekt), må en orientering om prosjektet sendes til Stavanger biskop.

Dersom det i saken ikke allerede foreligger vurdering fra kirkekonsulenten, vil Stavanger biskop innhente slik vurdering.

På grunnlag av denne orienteringen, vil Stavanger biskop gi en forhåndsuttalelse med en vurdering av prosjektet. Det vil også bli sagt noe om hvilken videre saksbehandling som anses hensiktsmessig.

2. Første søknad om godkjenning

Før bindende avtaler med byggefirma, leverandører og kunstnere inngås, sender kirkelig fellestråd en første søknad om godkjenning til biskopen. Søknaden må inneholde de endelige planer og tegninger. I de saker der det utarbeides et forprosjekt, er forprosjektet grunnlag for biskopens vurdering av godkjenningsspørsmålet.

Bilder, fargetegninger og andre tegninger større enn A-3 format, må vedlegges søknaden i 3 eksemplarer.

Kirkelig fellestråd/kirkevergen sender kopi av søknaden til prostens.

- a. Saker vedr. ombygging og utvidelse knyttet til middelalderkirker skal godkjennes av Riksantikvaren i tillegg til biskopens godkjenning. Biskopen innhenter godkjenning fra Riksantikvaren dersom kirkelig fellestråd ikke allerede har gjort dette.
- b. Saker vedr. ombygging og utvidelse knyttet til listeførte kirker skal forelegges Riksantikvaren for vurdering. Biskopen innhenter vurdering fra Riksantikvaren dersom kirkelig fellestråd ikke allerede har gjort dette.

Hvis biskopen finner at prosjektet er akseptabelt, kan godkjenning gis allerede etter første søknad om godkjenning.

Kirkelig fellestråd må imidlertid påregne at biskopen kan anmode om videre bearbeidelse av saken ut fra konkrete føringer. Fellestrådet kan nå vurdere om kontraktsinngåelse er forsvarlig i forhold til innholdet i biskopens anmodning.

3. Endelig søknad om godkjenning

Etter at kirkelig fellesråd har bearbeidet planene etter anmodningen fra biskopen, utarbeider fellesrådet en endelig søknad om godkjenning. Biskopen fatter nå vedtak om godkjenning eller eventuelt avslag. Det er et grunnleggende prinsipp for biskopens saksbehandling at godkjenning gis dersom de føringer som ble gitt ved første søknad er fulgt.

Endringer i prosjektene

Stavanger biskop ser at prosjektene bearbeides og videreutvikles etter at godkjenningsvedtak er fattet. Vi minner om at alle vesentlige endringer i et godkjent prosjekt krever ny godkjenning.

Biskopens vedtak

Stavanger biskop sender sitt vedtak til kirkelig fellesråd. Det blir sendt kopi til prost og menighetsråd, og til Riksantikvaren og kirkekonsulenten i de saker disse har uttalt seg.

I saker om ombygging og utvidelse av kirker etter kirkelovens § 21, vil det bli opplyst om at kirkelig fellesråd eller andre med rettslig klageinteresse, kan påklage biskopens vedtak til departementet. Hvilke organer som har rettslig klageinteresse, vil kunne være forskjellig fra sak til sak. Vi legger til grunn at menighetsrådet alltid vil ha rettslig klageinteresse

Med vennlig hilsen

Ernst Baasland
biskop

Åge Bognø
stiftsdirektør

Kopi:

Kirkekonsulenten
Riksantikvaren

Vedlegg :

Riksantikvarens oversikt over fredete, vernet og listeførte kirker i Stavanger bispedømme
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets og Miljøverndepartementets rundskriv T-3/2000, kapittel 1 og 2